

De relatie tussen ervaren ouderlijke emotionele steun en het prosociale gedrag van adolescenten en de modererende rol van het empathisch vermogen van adolescenten in de late adolescentie.

Final version of thesis

Master's thesis

Utrecht University

Master's programme in Clinical Child, Family and Education Studies

M.D. van Asselt-Foppen (4908945)

UU-ser: 22-2008

Supervising lecturer: M.M.E. van Meegen, MSc.

Second assessor: M. Hofstee, MSc.

01-06-2023

Samenvatting

Prosociaal gedrag bij adolescenten is cruciaal voor het onderhouden van relaties en heeft een positief verband met de kwaliteit van leven. De periode van adolescentie lijkt van enorm belang te zijn in de ontwikkeling van sociaal gedrag. Het sociaal gedrag neemt toe tot de late adolescentie waarna het stabiliseert. Echter zijn er nog veel onduidelijkheden over welke factoren een rol spelen bij het ontstaan van dit gedrag. Ouders lijken via emotionele steun een rol te kunnen spelen in het promoten van sociaal gedrag van adolescenten, omdat dit een veilige basis biedt om psychosociale vaardigheden te ontwikkelen. Dit onderzoek richt zich op de relatie tussen ervaren ouderlijke emotionele steun en het sociale gedrag van adolescenten en de mogelijk modererende rol van het empathisch vermogen van adolescenten tijdens de late adolescentie. Er is data gebruikt van 383 adolescenten en ouders. De participanten maken deel uit van het longitudinaal RADAR onderzoek. Adolescenten rapporteerde jaarlijks over hun sociaal gedrag, de ervaren ouderlijke emotionele steun en hun empathisch vermogen. Een hiërarchische multiple regressieanalyse toont aan dat er een positief verband is tussen de ervaren ouderlijke emotionele steun en het sociaal gedrag van adolescenten. Deze relatie blijkt niet gemodereerd te worden door het empathisch vermogen van adolescenten. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen bijdragen aan het ontwikkelen van interventies om sociaal gedrag bij adolescenten te bevorderen.

Abstract

Prosocial behavior in adolescents is crucial for maintaining relationships and is positively associated with quality of life. The period of adolescence seems to be of enormous importance in the development of prosocial behavior. Prosocial behavior increases until late adolescence after which it stabilizes. However, there are still many uncertainties about what factors play a role in the development of this behaviour. Parents, through emotional support, seem to be able to play a role in promoting prosocial behavior in adolescents, as this provides a secure foundation to develop psychosocial skills. This study focuses on the relation between perceived parental emotional support and the prosocial behavior of adolescents and the possible moderating role of adolescents' empathic abilities during late adolescence. Data was used from 383 adolescents and parents; the participants are part of the longitudinal RADAR study. Adolescents reported annually on their prosocial behavior, perceived parental emotional support and empathic ability. A hierarchical multiple regression analysis shows that there is a relation between perceived parental emotional support and adolescents' prosocial behavior. This relation does not appear to be moderated by the empathic capacity of adolescents. The results of this study can contribute to the development of interventions to promote prosocial behavior in adolescents.

Inleiding

Prosociaal gedrag bij adolescenten is cruciaal voor het onderhouden van relaties en heeft een positief verband met de kwaliteit van leven (Carona et al., 2020; Padilla-Walker & Carlo, 2014). Prosociaal gedrag wordt gedefinieerd als het vrijwillig helpen van anderen (Padilla-Walker & Carlo, 2014; Penner. et al., 2005). Voorbeelden van prosociaal gedrag zijn een ander troosten, helpen bij zijn taak of het doen van vrijwilligerswerk. Het lijkt erop dat prosociaal gedrag toeneemt tot de late adolescentie waarna het stabiliseert (Carona et al., 2020; Eisenberg et al., 2002). De adolescentie lijkt van enorm belang voor het ontwikkelen van prosociaal gedrag, echter zijn er nog veel onduidelijkheden over welke factoren een rol spelen bij het ontstaan van dit gedrag. Emotionele steun van ouders lijkt belangrijk te zijn bij het bevorderen van prosociaal gedrag bij adolescenten (Hoffman, 2000; Markiewicz et al., 2001; Padilla-Walker & Christensen, 2010; Wong et al., 2020). Door de emotionele steun die ouders hun kind geven, voelt het kind zich gezien en ontstaat er een veilige hechting wat een veilige basis is om psychosociale vaardigheden te kunnen ontwikkelen. De onderzoeken naar het verband tussen prosociaal gedrag, ervaren ouderlijke emotionele steun van adolescenten en empathie richten zich voornamelijk op de adolescentie van jongeren tot 18 jaar. Daarnaast zijn deze veelal cross-sectioneel, waardoor er weinig bekend is over de voorspellende waarden van deze factoren (Verhoeven, 2018). Daarom zal deze longitudinale studie inzicht bieden in of er sprake is van een voorspellende factor van ervaren ouderlijke emotionele steun en prosociaal gedrag in de late adolescentie.

Vanuit de hechtingstheorie wordt gesteld dat de emotionele band tussen kinderen en ouders een belangrijke rol speelt in de ontwikkeling van psychologische en sociale vaardigheden, waaronder prosociaal gedrag (Bowlby, 1982). Mede door de emotionele steun die ouders hun kind geven, voelt het kind zich gehoord en gezien en ontstaat er een veilige hechting. Dit is een veilige basis waardoor adolescenten hun psychosociale vaardigheden verder kunnen ontwikkelen. Daarnaast wordt de benadering die in het contact met ouders ervaren wordt, geïnternaliseerd en geïntegreerd in eigen mentale schema's, ook wel internal working models genoemd (Mikulincer & Shaver, 2007). Deze bevatten normen, waarden en gedragspatronen over onder andere het contact met anderen. Wanneer ouders emotionele steun bieden aan hun kind, worden er positieve internal working models gevormd. Het kind leert dat het belangrijk is om prosociaal gedrag te vertonen en dat dit gewaardeerd en beloond wordt. Dit wordt geïnternaliseerd en het kind zal prosociaal gedrag vertonen. Wanneer een kind zich niet gesteund voelt door zijn ouders, zal het zich onzeker en angstig voelen en kan er een onveilige of vermijdende hechting ontstaan (Bowlby, 1982). Dit heeft een negatief

effect op de ontwikkeling van de psychosociale vaardigheden. De adolescent kan problemen ervaren in het aangaan van sociale relaties en zal waarschijnlijk minder pro sociaal gedrag vertonen.

Echter spreekt longitudinale onderzoeken elkaar tegen. Vanuit een meta-analyse wordt geconcludeerd dat ouderlijk opvoedgedrag, waar emotionele steun onderdeel van is, voorspellend is voor het pro sociaal gedrag van adolescenten (Wong et al., 2020). Opvallend is dat bij deze meta-analyse het aantal cross-sectionele studies hoger is dan het aantal longitudinale studies. Hierdoor zou het kunnen dat de uitkomsten van de cross-sectionele studies een grotere invloed hebben gehad op de conclusies van deze meta-analyse. Ander recenter longitudinaal onderzoek onder Chinese adolescenten concludeert dat ouderlijke emotionele steun geen voorspellende waarde heeft voor pro sociaal gedrag (Luo et al., 2021). Het aantal longitudinale onderzoeken naar het verband tussen ouderlijke emotionele steun en pro sociaal gedrag is echter gering en de resultaten hiervan spreken elkaar tegen (Carlo et al., 2010; Padilla-Walker et al., 2016). Daarnaast zijn deze onderzoeken gericht op de adolescentie tot 18 jaar, terwijl het pro sociaal gedrag waarschijnlijk toeneemt tot de late adolescentie waarna het stabiliseert (Carona et al., 2020; Eisenberg et al., 2002). Ook is het cultuurafhankelijk hoe er wordt gekeken naar pro sociaal gedrag en ouderlijke emotionele steun en zouden bovenstaande resultaten wellicht niet gegeneraliseerd kunnen worden naar Nederlandse adolescenten (Deater-Deckard et al., 2011; Kumru et al., 2012; Pastorelli et al., 2021; Rothenberg et al., 2020). Er zijn geen longitudinale resultaten bekend onder Nederlandse adolescenten.

Meerdere onderzoekers en theorieën geven aan dat opvoedgedrag ook gevormd kan worden door de eigenschappen van het kind zelf. Zo stelt Belsky (2002) dat een eigenschap van een kind ervoor kan zorgen dat deze gevoeliger is voor bepaald opvoedgedrag. Empathie wordt gezien als een belangrijke individuele eigenschap in het ontstaan van pro sociaal gedrag (Davis, 2015). Het lijkt erop dat wanneer een adolescent zich beter kan verplaatsen in een ander, hij of zij eerder geneigd is om een ander ook daadwerkelijk te helpen (Carrizales et al., 2021; Prot et al., 2013; Van der Graaff et al., 2017; Yoo et al., 2013). Onderzoek onder een klinische populatie kinderen suggereert dat kinderen met minder empathie, minder responsief zijn voor ouderlijk gedrag (Oxford et al., 2003; Wootton et al., 1995). Het zou zo kunnen zijn dat zij de emotionele steun en acceptatie vanuit anderen minder belangrijk vinden en er hierdoor een minder sterke relatie is tussen emotionele steun en pro sociaal gedrag. In onderzoek onder adolescenten naar de relatie tussen ouderlijke emotionele steun en agressie en delinquent gedrag, bleek empathie een moderator te zijn (Van der Graaff et al., 2012).

Wanneer adolescenten weinig empathie hadden, leken zij minder te profiteren van ouderlijke steun. Echter is er weinig bekend over de modererende rol van empathie bij de relatie tussen ouderlijke emotionele steun en prosociaal gedrag, mogelijk is empathie ook een moderator in de relatie tussen ervaren ouderlijke emotionele steun en prosociaal gedrag. In het huidige onderzoek zal er meer zicht komen op de relatie tussen ervaren ouderlijke emotionele steun en het prosociale gedrag en de mogelijk modererende rol van het empathisch vermogen in de late adolescentie.

Huidige studie

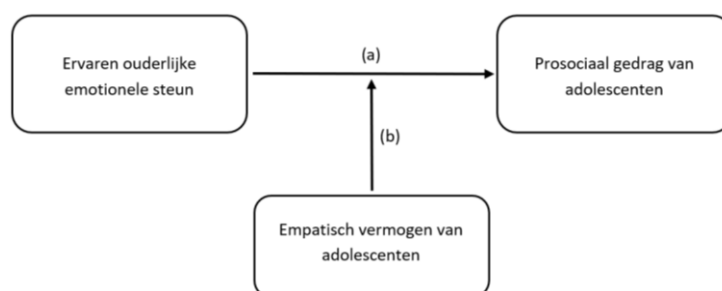
Bovenstaande literatuur leidt tot de volgende vraag: Wat is de relatie tussen ervaren ouderlijke emotionele steun en het prosociale gedrag van adolescenten in de late adolescentie? De mogelijke relatie tussen ervaren ouderlijke emotionele steun en het prosociaal gedrag van adolescenten en de modererende rol van het empathisch vermogen zijn uiteengezet in een conceptueel model, zie figuur 1.

Naar aanleiding van de literatuur wordt er een positief verband verwacht tussen ervaren ouderlijke emotionele steun en prosociaal gedrag, zie figuur 1 afgebeeld als pad a.

De tweede onderzoeksvraag is: In hoeverre wordt deze relatie gemodereerd door het empathisch vermogen van adolescenten? Er wordt verwacht dat het verband tussen ervaren ouderlijke steun en prosociaal gedrag van adolescenten gemodereerd wordt door het empathisch vermogen van adolescenten, in figuur 1 afgebeeld als pad b, waarbij de relatie tussen ervaren ouderlijke steun en prosociaal gedrag sterker zal zijn, wanneer het empathisch vermogen sterker is.

Figuur 1

Conceptueel model van de mogelijke relatie tussen emotionele steun en prosociaal gedrag en de modererende rol van het empathisch vermogen.

Methode

Procedure

Het huidige onderzoek is kwantitatief en longitudinaal onderzoek, onder 497 Nederlandse adolescenten, waarbij gebruik wordt gemaakt van de gegevens vanuit het Research on Adolescent Development (RADAR) onderzoek. In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van de data afkomstig uit de vijfde wave, waarvan de data verzameld werd in 2010 en de zesde wave, waarvan de data verzameld werd in 2011.

De werving van participanten begon door willekeurig geselecteerde basisscholen uit de provincie Utrecht, Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Almere te benaderen. Voor de eerste selectie werd er een vragenlijst afgenomen bij de leerkrachten, waardoor gekeken kon worden of een adolescent tot een risicogroep behoort of een normaal risico heeft op externaliserend gedrag. Daarna werden alleen adolescenten benaderd die door de leerkracht werden geïdentificeerd als van Nederlandse komaf. Wanneer er een telefoonnummer van de adolescent was, beide ouders in beeld waren en er een broer of zus aanwezig is van tien jaar of ouder kwamen deze in aanmerking voor het onderzoek. De data zijn verzameld door jaarlijks huisbezoeken en online vragenlijsten over onder andere hun psychosociale ontwikkeling en ouderlijk opvoedgedrag af te nemen. Het onderzoek is goedgekeurd door de Ethische Commissie van de Universiteit Utrecht.

Participanten

De participanten waren onderdeel van het RADAR onderzoek. Zij werden gedurende hun adolescentie gevolgd. De steekproef bestaat uit 497 Nederlandse adolescenten en hun ouders, waarvan bij 383 adolescenten (218 jongens en 165 meisjes) alle voor dit onderzoek benodigde data aanwezig was. Tijdens het eerste meetmoment waren de adolescenten tussen de 15 en 19 jaar oud ($M = 17.0$, $SD = 0.43$).

Er is een attritie-analyse uitgevoerd door middel van een Chi-kwadraattoets bij de categorische variabelen en een onafhankelijk t-test bij de variabelen van interval- of rationiveau. Er bleek geen significant verschil te zijn in het geslacht van de geïncludeerde en uitgevallen respondenten, $\chi^2(1, N = 497) = .000$, $p = .985$. Van de uitgevallen respondenten hadden 93 respondenten een gemiddelde of hoge sociaaleconomische status (SES) en 20 een lage SES. De geïncludeerde groep bestond uit 343 respondenten met een medium of hoge SES en 33 respondenten met een lage SES. Er is een significant verschil in SES tussen deze groepen, $\chi^2(1, N = 489) = 7.158$, $p = .007$. De uiteindelijke groep respondenten bevat relatief minder respondenten met een lage SES, dan de groep met uitvallers. De gemiddelde leeftijd tijdens het eerste meetmoment voor geïncludeerde respondenten ($M = 17.0$, $SD = 0.43$) was

lager dan die van de uitgevallen respondenten ($M = 17.2$; $SD = 0.55$). Dit verschil was significant ($t(495) = 3.18$; $p = .002$). De gemiddelde score voor pro sociaal gedrag tijdens het eerste meetmoment voor de geïncludeerde respondenten ($M = 64.3$; $SD = 8.89$) en de uitgevallen respondenten ($M = 64.4$, $SD = 8.90$) verschilt niet significant ($t(419) = -0.131$, $p = .896$). De resultaten geven aan dat er onder de uitvallers relatief meer respondenten met een lage SES waren en dat de gemiddelde leeftijd onder de uitgevallen respondenten hoger lag in vergelijking met de geïncludeerde respondenten. Er is geen verschil tussen de geïncludeerde respondenten in geslacht en pro sociaal gedrag tijdens het eerste meetmoment.

Meetinstrumenten

Emotionele steun

Om de ervaren ouderlijke emotionele steun te meten wordt gebruik gemaakt van de schaal Support van de Nederlandse versie van Network of Relationship Inventory (NRI; Furman & Buhrmester, 1985). Deze bestaat uit 8 stellingen waarbij de adolescent op een vijf puntsschaal kan aangeven in hoeverre deze waar is, variërend van 1: helemaal niet tot 5: helemaal wel. De adolescent heeft deze voor zowel vader als moeder ingevuld. Een voorbeeld van een stelling is: 'Hoe vaak proberen je ouders je echt te helpen, te troosten of op te vrolijken als je een (klein) probleem hebt?'. Hiervan wordt een gemiddelde score gebruikt om ouderlijke emotionele steun te meten. De interne consistentie van de schaal Support van de NRI is zowel onder Amerikaanse adolescenten ($\alpha = .94$) als Nederlandse adolescenten ($\alpha = .87$) goed te noemen (Eichelsheim et al., 2009; Field, 2018; Furman & Buhrmester, 2009). Daarnaast heeft de vragenlijst een matige tot hoge test-hertestbetrouwbaarheid over de periode van een jaar.

Pro sociaal gedrag

Om het pro sociaal gedrag van de adolescenten te meten, wordt gebruik gemaakt van de Nederlandse versie van de Prosocial Behaviour scale (PB), gebaseerd op de aangepaste versie van de Self-report of Aggression and Social Behavior Measure van Linder et al. (2002). Deze bestaat uit 11 stellingen over interactie met anderen waarbij de adolescent op een zeven puntsschaal kan aangeven in hoeverre deze waar is, variërend van 1: helemaal niet waar tot 7: helemaal waar. Een van de stellingen is bijvoorbeeld: 'Ik probeer andere te helpen wanneer ze hulp nodig hebben.' De interne consistentie van de PB onder Nederlandse adolescenten is goed ($\alpha = .87$) (Crocetti et al., 2016). Daarnaast is de convergente validiteit van de originele vragenlijst hoog te noemen (Clark et al., 2015; Crocetti et al., 2016; Hawk et al., 2013).

Empathie van de adolescent

Om de empathie van de adolescent te meten, wordt gebruik gemaakt van de schaal Perspective Taking van de Nederlandse versie van de Interpersonal Reactivity Index (IRI; Davis, 1980). De schaal Perspective Taking meet de vaardigheid om een ander psychologisch uitgangspunt te nemen om naar anderen te kijken, ook wel cognitieve empathie genoemd. Deze schaal bestaat uit 7 stellingen waarvan de adolescent op een 5 puntsschaal, variërend van 0 (past absoluut niet bij mij) tot 4 (past heel goed bij mij) moet aangeven of deze passend zijn bij hem of haar. Het zijn stellingen zoals: 'Ik probeer ieders kant van een meningsverschil te bekijken voordat ik een beslissing neem'. De interne consistentie van deze schaal is onder Nederlandse adolescenten goed ($\alpha=.73$) (De Corte et al., 2007; Hawk et al., 2013). Daarnaast is ook de constructvaliditeit goed.

Analyseplan

De data worden geanalyseerd met behulp van het statistiekprogramma IBM SPSS Statistics versie 28. Er wordt een hiërarchische multiële regressieanalyse uitgevoerd. Om deze toets te mogen gebruiken zal eerst worden gekeken of er aan de assumpties voldaan wordt. In het analyseplan, te vinden in bijlage 1, worden deze uiteengezet. Voordat de data geanalyseerd zijn, zijn de assumpties normaalverdeling, lineariteit, homoscedasticiteit en multicollineariteit gecontroleerd door middel van een histogram, boxplot, Levene's test, VIF-waarde en Tolerance-waarde. In het derde en vierde model is er sprake van multicollineariteit, vanwege het toevoegen van de moderator. Deze zullen met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Aan alle andere assumpties werd voldaan. Na het controleren van assumpties is de multiële regressieanalyse uitgevoerd met een significantieniveau van $\alpha = .05$. Bij de hiërarchische multiële regressieanalyse zal in het eerste model het prosociale gedrag van de adolescent als afhankelijke variabele en de ouderlijke emotionele steun als onafhankelijke variabele meegenomen worden. In het tweede model wordt ook het empathisch vermogen van de adolescent als onafhankelijke variabele meegenomen. In het derde model wordt ook het interactie-effect van de ouderlijke emotionele steun en het empathisch vermogen van de adolescent als onafhankelijke variabele meegenomen. Als laatste wordt in het vierde model het prosociale gedrag van de adolescent op het eerste meetmoment meegenomen als controlevariabele.

Resultaten

Beschrijvende statistiek

De beschrijvende statistieken van sociaal gedrag, ervaren ouderlijke emotionele steun en empathie zijn weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1

Beschrijvende statistieken en correlaties van prosociaal gedrag, ervaren ouderlijke emotionele steun en empathie

	N	M	SD	1.	2.	3.
1. Prosociaal gedrag	425	63.44	9.94	-		
2. Ervaren ouderlijke emotionele steun	419	3.65	0.63	.213***	-	
3. Empathie	420	15.57	4.39	.227***	.271***	-

Noot. N = aantal participanten M = gemiddelde. SD = standaardafwijking. *** $p < .001$

Resultaten

Om de vragen “Wat is de relatie tussen ervaren ouderlijke emotionele steun en het prosociale gedrag van adolescenten in de late adolescentie?” en “In hoeverre wordt deze relatie gemodereerd door het empathisch vermogen van adolescenten?” te beantwoorden is een hiërarchische multipele regressieanalyse uitgevoerd.

In het eerste model is prosociaal gedrag als afhankelijke variabele en ervaren ouderlijke emotionele steun als voorspeller meegenomen, weergegeven als Stap 1 in tabel 2. Uit de uitgevoerde regressieanalyse van het eerste model blijkt dat de ervaren ouderlijke emotionele steun 4,5% van de variantie van prosociaal gedrag verklaart ($R^2 = 0.045$; $F(381) = 18.090$; $p < 0.001$). Er is sprake van een positieve significante relatie tussen ervaren ouderlijke emotionele steun en prosociaal gedrag ($\beta = 0.213$; $t(381) = 4.253$; $p < .001$). Dit betekent dat ervaren emotionele steun van ouders voorspellend was voor prosociaal gedrag een jaar later.

In het tweede model wordt de afhankelijke variabele prosociaal gedrag voorspelt door de ervaren ouderlijke emotionele steun en het empathisch vermogen van de adolescent. Dit model, weergegeven als Stap 2 in tabel 2, is significant ($R^2 = 0.076$; $F(380) = 15.678$; $p < 0.001$). De ervaren ouderlijke emotionele steun is ook in dit model significant ($\beta = 0.163$; $t(380) = 3.190$; $p = .002$). Ook het empathisch vermogen van de adolescent is in dit model een significante voorspeller voor prosociaal gedrag ($\beta = 0.183$; $t(380) = 3.565$; $p < 0.001$). Dit betekent dat ervaren steun van ouders en het empathisch vermogen van de adolescent voorspellend waren voor het prosociaal gedrag een jaar later.

In het derde model wordt de afhankelijke variabele prosociaal gedrag voorspelt door de ervaren ouderlijke emotionele steun, het empathisch vermogen van de adolescent en de interactievariabele van ervaren ouderlijke emotionele steun en het empathisch vermogen van de adolescent wordt toegevoegd. Omdat er sprake is van multicollineariteit moet dit model

met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Dit model, weergegeven als Stap 3 in tabel 2, is significant ($R^2 = 0.084$; $F(379) = 11.526$; $p < 0.001$). De ervaren ouderlijke emotionele steun is ook in dit model significant ($\beta = 0.413$; $t(379) = 2.669$; $p = .008$). Ook het empathisch vermogen van de adolescent is in dit model een significante voorspeller ($\beta = 0.639$; $t(379) = 2.400$; $p = 0.017$). De interactievariabele van ervaren ouderlijke emotionele steun en empathisch vermogen van adolescent is niet significant ($\beta = -0.595$; $t(379) = -1.747$; $p = .081$). Dit betekent dat ervaren steun van ouders en het empathisch vermogen van de adolescent voorspellend waren voor het prosociaal gedrag een jaar later. Het empathisch vermogen van de adolescent heeft geen modererende rol in de positieve significante relatie tussen ervaren emotionele steun van ouders en prosociaal gedrag.

In het vierde model zijn ook de controlevariabelen sekse en prosociaal gedrag van het eerste meetmoment meegenomen om te controleren of dit wellicht sterkere voorspellers zijn van prosociaal gedrag dan de eerder significant gebleken variabelen. Hier is wederom sprake van multicollineariteit en dit model moet met voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Dit model, weergegeven als Stap 4 in tabel 2, is significant ($R^2 = 0.291$; $F(377) = 30.976$; $p < 0.001$). De ervaren ouderlijke emotionele steun is ook in dit model significant ($\beta = 0.287$; $t(377) = 2.005$; $p = .046$). Ook het empathisch vermogen van de adolescent is in dit model een significante voorspeller ($\beta = 0.504$; $t(377) = 2.140$; $p = 0.033$). Ook in dit model is de interactievariabele van ervaren ouderlijke emotionele steun en empathisch vermogen van adolescent niet significant ($\beta = -0.572$; $t(377) = -1.905$; $p = 0.058$). De controlevariabele prosociaal gedrag van het eerste meetmoment is in dit model een significante voorspeller ($\beta = 0.486$; $t(377) = 10.279$; $p < 0.001$). De controlevariabele sekse is niet significant ($\beta = 0.051$; $t(377) = 1.122$; $p = .263$). Dit betekent dat zowel ervaren steun van ouders en het empathisch vermogen van de adolescent als het prosociaal gedrag voorspellend waren voor het prosociaal gedrag een jaar later.

Tabel 2
Multipele regressie Prosociaal gedrag

	Ongestandaardiseerde Coefficients		Gestandaardiseerde Coefficients		Sig.	R ² Change
	B	Std. Error	Beta	T		
Stap 1						.045***
(Constant)	50.573	3.001		16.854	<.001	
Ervaren ouderlijke emotionele steun	3.455	.812	.213	4.253	<.001	
Stap 2						.031***
(Constant)	46.815	3.138		14.918	<.001	
Ervaren ouderlijke emotionele steun	2.651	.831	.163	3.190	.002	
Empathisch vermogen adolescent	.429	.120	.639	2.400	<.001	
Stap 3						.007
(Constant)	30.784	9.693		3.176	.002	
Ervaren ouderlijke emotionele steun	6.998	2.622	.431	2.669	.008	
Empathisch vermogen adolescent	1.501	.625	.639	2.400	.017	
Interactie Ervaren ouderlijke emotionele steun x Empathisch vermogen adolescent	-.287	.164	-.595	-1.747	.081	
Stap 4						.208***
(Constant)	6.115	8.865		.690	.491	
Ervaren ouderlijke emotionele steun	4.660	2.324	.287	2.005	.046	
Empathisch vermogen adolescent	1.182	.552	.504	2.140	.033	
Interactie Ervaren ouderlijke emotionele steun x Empathisch vermogen adolescent	-.276	.145	-.572	-1.905	.058	
Controlevariabele prosociaal gedrag T1	.559	.054	.486	10.279	<.001	
Sekse ^a	1.047	.933	.051	1.122	.263	

Noot. N = 383. ^a0 = man, 1 = vrouw. * $p < .05$, ** $p < .01$ *** $p < .001$

Discussie

Het doel van deze longitudinale studie was de relatie tussen ervaren ouderlijke emotionele steun en het prosociale gedrag van adolescenten in de late adolescentie te onderzoeken, evenals de mogelijk modererende rol van het empathisch vermogen van adolescenten. Eerdere onderzoeken naar het verband tussen sociaal gedrag, ervaren ouderlijke emotionele steun van adolescenten en empathie zijn veelal cross-sectioneel en longitudinale onderzoeken spreken elkaar tegen, waardoor er weinig bekend is over de voorspellende waarden van de verschillende factoren (Verhoeven, 2018). Wanneer er meer kennis is over de factoren die van voorspellende waarde zijn op het prosociale gedrag van adolescenten, kunnen deze worden toegepast in interventies. Uit de resultaten blijkt ten eerste dat er in de late adolescentie een positief verband is tussen de ervaren ouderlijke emotionele steun en het sociaal gedrag van adolescenten met een kleine tot medium effectsize. Deze relatie blijkt niet gemodereerd te worden door het empathisch vermogen van adolescenten.

Allereerst werd er een positief verband verwacht tussen ervaren ouderlijke emotionele steun en het sociaal gedrag van adolescenten. Deze hypothese wordt bevestigd, omdat uit de resultaten blijkt dat er een positief verband is tussen de ervaren ouderlijke emotionele steun en het sociaal gedrag van adolescenten. De resultaten onderschrijven de hechtingstheorie, die stelt dat ouderlijke emotionele steun ervoor zorgt dat het kind heeft geleerd dat zijn behoeftes en emoties worden erkend en er een veilige hechting ontstaat (Bowlby, 1982). Dit vormt een veilige basis waardoor adolescenten sociaal gedrag kunnen ontwikkelen. De uitkomsten zijn deels in overeenstemming met eerdere literatuur waarin tegenstrijdige resultaten naar voren komen (Carlo et al., 2010; Luo et al., 2021). De voorspellende waarde van ervaren ouderlijke emotionele steun is klein tot medium sterk te noemen. Deze grootte van effecten zijn niet altijd goed te vinden in onderzoek, vooral wanneer er veel andere voorspellers meegenomen worden of wanneer de steekproefgrootte niet groot genoeg is (Maxwell, 2004). Daarnaast is in eerdere onderzoeken geen Nederlandse steekproef gebruikt, wat andere resultaten zou kunnen opleveren, omdat de perceptie van ouderlijk gedrag en sociaal gedrag sterk afhankelijk is van cultuur (Bornstein, 2012; Carlo & Padilla-Walker, 2020).

Ten tweede werd verwacht dat de relatie tussen ervaren ouderlijke emotionele steun en het sociaal gedrag van adolescenten in de late adolescentie gemodereerd werd door het empathisch vermogen van adolescenten, waarbij de relatie tussen ervaren ouderlijke steun en sociaal gedrag sterker zou zijn, wanneer het empathisch vermogen sterker is. Deze hypothese wordt verworpen, omdat vanuit de resultaten blijkt dat het empathisch vermogen

van adolescenten geen moderator is voor de relatie tussen ervaren ouderlijke emotionele steun en prosociaal gedrag. Eerder onderzoek suggereert dat kinderen met minder empathie, minder responsief zijn voor ouderlijk gedrag (Oxford et al., 2003; Wootton et al., 1995). Dit kwam ook naar voren in onderzoek naar de relatie tussen ouderlijke emotionele steun en agressie en delinquent gedrag, waar geconcludeerd werd dat adolescenten die weinig empathie hadden, minder leken te profiteren van ouderlijke emotionele steun. Vanuit het huidige onderzoek wordt duidelijk dat empathie geen moderator is, maar dat er wel een direct verband is tussen het empathisch vermogen en prosociaal gedrag van adolescenten in de late adolescentie. Empathie is belangrijke motivator in het ontstaan van sociaal gedrag, want wanneer een adolescent zich beter kan verplaatsen in een ander is hij of zij eerder geneigd om deze te helpen (Carrizales et al., 2021; Davis, 2015; Van der Graaff et al., 2017).

Een alternatieve verklaring voor de gevonden resultaten zou kunnen zijn dat er sprake is van omgekeerde causaliteit tussen de relatie tussen ervaren ouderlijke emotionele steun en prosociaal gedrag, waarbij adolescenten die meer prosociaal gedrag vertonen meer emotionele steun van ouders ontvangen (Gelman & Imbens, 2013). Ook zou de relatie verklaard kunnen worden door een andere variabele bijvoorbeeld door het zelfvertrouwen van de adolescent. In verschillende longitudinale studies wordt een positief verband gezien tussen ouderlijke emotionele steun en zelfvertrouwen (Lim et al., 2014; Queiroz et al., 2020). Een hoger zelfvertrouwen wordt geassocieerd met meer prosociaal gedrag bij adolescenten (Fu et al., 2017; Patrick et al., 2018). Het zou mogelijk kunnen zijn dat de relatie tussen ervaren ouderlijke emotionele steun en prosociaal gedrag gemedieerd wordt door het zelfvertrouwen van de adolescent. Om deze of andere alternatieve verklaringen voor de positieve relatie tussen ervaren ouderlijke emotionele steun en het prosociaal gedrag van adolescenten te onderzoeken zou een longitudinale studie gedaan kunnen worden.

Het huidige onderzoek heeft een aantal beperkingen en sterke kanten. Een beperking binnen het onderzoek is dat er gebruik is gemaakt van zelfrapportages/vragenlijsten om het gedrag in beeld te brengen. Echter zijn deze gevoeliger voor subjectiviteit en sociale wenselijkheid dan bijvoorbeeld observaties (Tak et al., 2014). In zelfrapportages kan een respondent bewust of onbewust een vertekend beeld geven van de werkelijkheid. Door gebruik te maken van een observatie wordt duidelijk hoe men zich daadwerkelijk gedraagt. Ook het gedrag waarvan een respondent zich niet bewust is, komt naar voren. Daarnaast is er in dit onderzoek naast gender en prosociaal gedrag van het eerste moment, geen gebruik gemaakt van andere controlevariabelen zoals sociaaleconomische status, waardoor de uitkomsten van dit onderzoek vatbaarder zijn voor alternatieve verklaringen (Field, 2018).

Daarnaast zijn er in het huidige onderzoek onder de uitvallers relatief meer respondenten met een lage sociaaleconomische status. Het is mogelijk dat er hierdoor beperkingen zijn in de generaliseerbaarheid van de bevindingen naar een populatie met een lage sociaaleconomische status (Field, 2018). Een sterke kant van het onderzoek is dat het longitudinaal is. Hierdoor is er meer interne validiteit ten opzichte van een cross-sectioneel design en kan er gesproken worden van voorspellende factoren (Verhoeven, 2018). Bovendien is er gebruik gemaakt van een grote steekproef waardoor er meer statistische power is voor de analyse en waardoor de resultaten meer betrouwbaar en valide zijn.

De uitkomsten van dit onderzoek suggereren dat door ouders te trainen in het geven van emotionele steun, het prosociaal gedrag bij adolescenten in de late adolescentie wellicht bevordert kan worden. Echter zal er experimenteel onderzoek gedaan moeten worden om het effect van deze interventies in kaart te brengen. Hierbij kan het gedrag worden beïnvloed door bijvoorbeeld de ervaren emotionele steun en het empathisch vermogen te vergroten. De effecten hiervan kunnen onderzocht worden. Door hierbij gebruik te maken van meer objectieve metingen en onafhankelijke informanten wordt het onderzoek meer betrouwbaar en valide (Tak et al., 2014). Ook kunnen hierin naast ervaren ouderlijke emotionele steun en het empathisch vermogen van adolescenten nog andere voorspellers van prosociaal gedrag meegenomen worden, bijvoorbeeld het zelfvertrouwen van de adolescent. Op deze manier zal er nog meer inzicht komen in de ontwikkeling van prosociaal gedrag bij adolescenten en hoe deze bevordert kan worden.

Vanuit dit onderzoek blijkt dat er een relatie is tussen ervaren ouderlijke emotionele steun en prosociaal gedrag van adolescenten in de late adolescentie. Deze wordt niet gemodereerd door het empathisch vermogen van adolescent, maar er is wel een direct verband tussen het empathisch vermogen van adolescenten en het prosociaal gedrag.

Vervolgonderzoek is nodig om inzicht te geven in welke factoren nog meer een rol spelen bij prosociaal gedrag. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen bijdragen aan het ontwikkelen van interventies om prosociaal gedrag bij adolescenten te bevorderen. Hierbij kunnen bijvoorbeeld ouders getraind worden in het geven van emotionele steun en het empathisch vermogen bij adolescenten kan versterkt worden. Dit onderzoek suggereert dat op deze manier het prosociaal gedrag bij adolescenten in de late adolescentie bevordert kan worden. Om meer zekerheid te kunnen hebben over deze relatie en de effectiviteit van interventies wordt experimenteel onderzoek aangeraden.

Referentias

- Belsky, J. (2002). Developmental origins of attachment styles. *Attachment & Human Development, 4*(2), 166–170. <https://doi.org/10.1080/14616730210157510>
- Bornstein, M. H. (2012). Cultural approaches to parenting. *Parenting, 12*(2-3), 212–221. <https://doi.org/10.1080/15295192.2012.683359>
- Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: Retrospect and prospect. *American Journal of Orthopsychiatry, 52*(4), 664–678. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1982.tb01456.x>
- Carlo, G., Mestre, M. V., Samper, P., Tur, A., & Armenta, B. E. (2010). The longitudinal relations among dimensions of parenting styles, sympathy, prosocial moral reasoning, and prosocial behaviors. *International Journal of Behavioral Development, 35*(2), 116–124. <https://doi.org/10.1177/0165025410375921>
- Carlo, G., & Padilla-Walker, L. (2020). Adolescents' prosocial behaviors through a multidimensional and multicultural lens. *Child Development Perspectives, 14*(4), 265–272. <https://doi.org/10.1111/cdep.12391>
- Carona, C., Vitorino, C., Alves-Nogueira, A. C., Moreira, H., Canavarro, M. C., & Silva, N. (2020). Nice kids, healthy kids? Prosocial behavior, psychological problems and quality of life in children, preadolescents, and adolescents with and without chronic health conditions. *The Central European Journal of Paediatrics, 16*(2), 182–199. <https://doi.org/10.5457/p2005-114.276>
- Carrizales, A., Branje, S., & Lannegrand, L. (2021). Disentangling between- and within-person associations between empathy and prosocial behaviours during early adolescence. *Journal of Adolescence, 93*(1), 114–125. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2021.10.006>
- Clark, C. M., Dahlen, E. R., & Nicholson, B. C. (2015). The role of parenting in relational aggression and prosocial behavior among emerging adults. *Journal of Aggression,*

Maltreatment & Trauma, 24(2), 185–202.

<https://doi.org/10.1080/10926771.2015.1002653>

Crocetti, E., Moscatelli, S., Van der Graaff, J., Rubini, M., Meeus, W., & Branje, S. (2016).

The Interplay of Self-Certainty and Prosocial Development in the Transition from Late Adolescence to Emerging Adulthood. *European Journal of Personality*, 30(6), 594–607. <https://doi.org/10.1002/per.2084>

Davis, M. H. (1980). A multidimensional approach to individual differences in empathy. *JSAS Catalog of Selected Documents in Psychology*, 10, 85–104.

https://www.uv.es/friasnav/Davis_1980.pdf

Davis, M. H. (2015). Empathy and prosocial behavior. In W. G. Graziano (Ed.), *The Oxford Handbook of Prosocial Behavior* (pp. 282–306). Oxford University Press.

<https://psycnet-apa->

[org.proxy.library.uu.nl/doi/10.1093/oxfordhb/9780195399813.013.026](https://psycnet-apa-org.proxy.library.uu.nl/doi/10.1093/oxfordhb/9780195399813.013.026)

De Corte, K., Buysse, A., Verhofstadt, L. L., Roeyers, H., Ponnet, K., & Davis, M. H. (2007).

Measuring empathic tendencies: Reliability and validity of the Dutch version of the Interpersonal Reactivity Index. *Psychologica Belgica*, 47(4), 235.

<https://doi.org/10.5334/pb-47-4-235>

Deater-Deckard, K., Lansford, J. E., Malone, P. S., Alampay, L. P., Sorbring, E., Bacchini,

D., Bombi, A. S., Bornstein, M. H., Chang, L., Di Giunta, L., Dodge, K. A., Oburu, P.,

Pastorelli, C., Skinner, A. T., Tapanya, S., Tirado, L. M. U., Zelli, A., & Al-Hassan, S.

M. (2011). The association between parental warmth and control in thirteen cultural groups. *Journal of Family Psychology*, 25(5), 790–794.

<https://doi.org/10.1037/a0025120>

Eichelsheim, V. I., Buist, K. L., Deković, M., Wissink, I. B., Frijns, T., van Lier, P. A. C.,

Koot, H. M., & Meeus, W. H. J. (2009). Associations among the parent–adolescent

relationship, aggression and delinquency in different ethnic groups: A replication across two dutch samples. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 45(3), 293–300. <https://doi.org/10.1007/s00127-009-0071-z>

Eisenberg, N., Guthrie, I. K., Cumberland, A., Murphy, B. C., Shepard, S. A., Zhou, Q., & Carlo, G. (2002). Prosocial development in early adulthood: A longitudinal study. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82(6), 993–1006. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.82.6.993>

Field, A. (2018). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (5th ed.). Sage Publications.

Fu, X., Padilla-Walker, L. M., & Brown, M. N. (2017). Longitudinal relations between adolescents' self-esteem and prosocial behavior toward strangers, friends and family. *Journal of Adolescence*, 57, 90–98. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2017.04.002>

Furman, W., & Buhrmester, D. (1985). Children's perceptions of the personal relationships in their social networks. *Developmental Psychology*, 21(6), 1016–1024. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.21.6.1016>

Furman, W., & Buhrmester, D. (2009). Methods and measures: The network of relationships inventory: Behavioral systems version. *International Journal of Behavioral Development*, 33(5), 470–478. <https://doi.org/10.1177/0165025409342634>

Gelman, A., & Imbens, G. (2013). Why ask why? Forward causal inference and reverse causal questions. *NBER Working Paper*, 1(19614). <https://doi.org/10.3386/w19614>

Hawk, S. T., Keijsers, L., Branje, S. J. T., Graaff, J. V. der, Wied, M. de, & Meeus, W. (2013). Examining the Interpersonal Reactivity Index (IRI) Among Early and Late Adolescents and Their Mothers. *Journal of Personality Assessment*, 95(1), 96–106. <https://doi.org/10.1080/00223891.2012.696080>

- Hoffman, M. L. (2000). *Empathy and moral development: Implications for caring and justice*. Cambridge University Press. <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1017/CBO9780511805851>
- Kumru, A., Carlo, G., Mestre, M. V., & Samper, P. (2012). Prosocial moral reasoning and prosocial behavior among Turkish and Spanish adolescents. *Social Behavior and Personality, 40*(2), 205–214. <https://doi.org/10.2224/sbp.2012.40.2.205>
- Lim, S. A., You, S., & Ha, D. (2014). Parental emotional support and adolescent happiness: Mediating roles of self-esteem and emotional intelligence. *Applied Research in Quality of Life, 10*(4), 631–646. <https://doi.org/10.1007/s11482-014-9344-0>
- Linder, J. R., Crick, N. R., & Collins, W. A. (2002). Relational Aggression and Victimization in Young Adults' Romantic Relationships: Associations with Perceptions of Parent, Peer, and Romantic Relationship Quality. *Social Development, 11*(1), 69–86. <https://doi.org/10.1111/1467-9507.00187>
- Luo, H., Liu, Q., Yu, C., & Nie, Y. (2021). Parental warmth, gratitude, and prosocial behavior among chinese adolescents: The moderating effect of school climate. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 18*(13), 7033. <https://doi.org/10.3390/ijerph18137033>
- Markiewicz, D., Doyle, A. B., & Brendgen, M. (2001). The quality of adolescents' friendships: Associations with mothers' interpersonal relationships, attachments to parents and friends, and prosocial behaviors. *Journal of Adolescence, 24*(4), 429–445. <https://doi.org/10.1006/jado.2001.0374>
- Maxwell, S. E. (2004). The persistence of underpowered studies in psychological research: Causes, consequences, and remedies. *Psychological Methods, 9*(2), 147–163. <https://doi.org/10.1037/1082-989x.9.2.147>

- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2007). Boosting attachment security to promote mental health, prosocial values, and inter-group tolerance. *Psychological Inquiry, 18*(3), 139–156. <https://doi.org/10.1080/10478400701512646>
- Oxford, M., Cavell, T. A., & Hughes, J. N. (2003). Callous/Unemotional Traits Moderate the Relation Between Ineffective Parenting and Child Externalizing Problems: A Partial Replication and Extension. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology, 32*(4), 577–585. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp3204_10
- Padilla-Walker, L. M., & Carlo, G. (2014). The study of prosocial behaviour: Past, present and future. In L. M. Padilla-Walker & G. Carlo (Eds.), *Prosocial Development: A Multidimensional Approach*. Oxford University Press. <https://psycnet-apa-org.proxy.library.uu.nl/doi/10.1093/acprof:oso/9780199964772.001.0001>
- Padilla-Walker, L. M., Nielson, M. G., & Day, R. D. (2016). The role of parental warmth and hostility on adolescents' prosocial behavior toward multiple targets. *Journal of Family Psychology, 30*(3), 331–340. <https://doi.org/10.1037/fam0000157>
- Pastorelli, C., Zuffianò, A., Lansford, J. E., Thartori, E., Bornstein, M. H., Chang, L., Deater-Deckard, K., Di Giunta, L., Dodge, K. A., Gurdal, S., Liu, Q., Long, Q., Oburu, P., Skinner, A. T., Sorbring, E., Steinberg, L., Tapanya, S., Uribe Tirado, L. M., Yotanyamaneewong, S., & Al-Hassan, S. (2021). Positive youth development: Parental warmth, values, and prosocial behavior in 11 cultural groups. *Journal of Youth Development, 16*(2-3), 379–401. <https://doi.org/10.5195/jyd.2021.1026>
- Patrick, R. B., Bodine, A. J., Gibbs, J. C., & Basinger, K. S. (2018). What accounts for prosocial behavior? Roles of moral identity, moral judgment, and self-efficacy beliefs. *The Journal of Genetic Psychology, 179*(5), 231–245. <https://doi.org/10.1080/00221325.2018.1491472>

- Penner., L. A., Dovidio., J. F., Piliavin., J. A., & Schroeder., D. A. (2005). Prosocial behavior: Multilevel perspectives. *Annual Review of Psychology*, *56*(1), 365–392.
<https://doi.org/10.1146/annurev.psych.56.091103.070141>
- Prot, S., Gentile, D. A., Anderson, C. A., Suzuki, K., Swing, E., Lim, K. M., Horiuchi, Y., Jelic, M., Krahé, B., Liuqing, W., Liao, A. K., Khoo, A., Petrescu, P. D., Sakamoto, A., Tajima, S., Toma, R. A., Warburton, W., Zhang, X., & Lam, B. C. P. (2013). Long-Term Relations Among Prosocial-Media Use, Empathy, and Prosocial Behavior. *Psychological Science*, *25*(2), 358–368. <https://doi.org/10.1177/0956797613503854>
- Queiroz, P., Garcia, O. F., Garcia, F., Zacaes, J. J., & Camino, C. (2020). Self and nature: Parental socialization, self-esteem, and environmental values in spanish adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, *17*(10), 3732.
<https://doi.org/10.3390/ijerph17103732>
- Rothenberg, W. A., Lansford, J. E., Bornstein, M. H., Chang, L., Deater-Deckard, K., Di Giunta, L., Dodge, K. A., Malone, P. S., Oburu, P., Pastorelli, C., Skinner, A. T., Sorbring, E., Steinberg, L., Tapanya, S., Uribe Tirado, L. M., Yotanyamaneewong, S., Alampay, L. P., Al-Hassan, S. M., & Bacchini, D. (2020). Effects of parental warmth and behavioral control on adolescent externalizing and internalizing trajectories across cultures. *Journal of Research on Adolescence*, *30*(4), 835–855.
<https://doi.org/10.1111/jora.12566>
- Spinrad, T. L., & Gal, D. E. (2018). Fostering prosocial behavior and empathy in young children. *Current Opinion in Psychology*, *20*(20), 40–44.
<https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2017.08.004>
- Tak, J., Bosch, J. D., & Begeer, S. (2014). *Handboek psychodiagnostiek voor de hulpverlening aan kinderen en adolescenten* (G. Albrecht, Ed.; 8th ed.). De Tijdstroom.

- Van der Graaff, J., Branje, S., De Wied, M., & Meeus, W. (2012). The moderating role of empathy in the association between parental support and adolescent aggressive and delinquent behavior. *Aggressive Behavior, 38*(5), 368–377.
<https://doi.org/10.1002/ab.21435>
- Van der Graaff, J., Carlo, G., Crocetti, E., Koot, H. M., & Branje, S. (2017). Prosocial Behavior in Adolescence: Gender Differences in Development and Links with Empathy. *Journal of Youth and Adolescence, 47*(5), 1086–1099.
<https://doi.org/10.1007/s10964-017-0786-1>
- Verhoeven, N. (2018). *Wat is onderzoek? Praktijkboek voor methoden en technieken*. Boom.
- Wong, T. K. Y., Konishi, C., & Kong, X. (2020). Parenting and prosocial behaviors: A meta-analysis. *Social Development, 30*(2). <https://doi.org/10.1111/sode.12481>
- Wootton, J. M., Frick, P. J., Shelton, K. K., & Silverthorn, P. (1995). Ineffective parenting and childhood conduct problems: The moderating role of callous-unemotional traits. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 65*(2), 301–308.
<https://sites01.lsu.edu/faculty/pfricklab/wp-content/uploads/sites/100/2015/11/jccp-1997-CU-parenting-and-conduct-problems.pdf>
- Yoo, H., Feng, X., & Day, R. D. (2013). Adolescents' empathy and prosocial behavior in the family context: A longitudinal study. *Journal of Youth and Adolescence, 42*(12), 1858–1872. <https://doi.org/10.1007/s10964-012-9900-6>

Bijlage 1. Analyseplan

In dit onderzoek staan de vragen: “Wat is de relatie tussen ervaren ouderlijke emotionele steun en het prosociale gedrag van adolescenten in de late adolescentie? In hoeverre wordt deze relatie gemodereerd door het empathisch vermogen van adolescenten?” centraal. Dit is een vergelijkende vraag, omdat de relatie tussen ouderlijke emotionele steun en het sociaal gedrag van adolescenten getoetst wordt en onderzocht wordt of deze relatie anders is voor verschillende waarden van het empathisch vermogen van adolescenten (Verhoeven, 2018). Het prosociale gedrag van adolescenten is hierbij de afhankelijke variabele. De ervaren ouderlijke emotionele steun en het empathisch vermogen van adolescenten zijn de onafhankelijke variabelen. Alle variabelen behoren tot het meetniveau interval. De scores van de variabelen worden berekend door de gemiddelde score van de items te berekenen. Om de betrouwbaarheid van de variabelen in kaart te brengen, wordt de interne consistentie per variabele gemeten aan de hand van de Cronbach’s alpha. Om de onderzoeksvraag te beantwoorden wordt gebruik gemaakt van een multiële regressieanalyse. Hierbij zal het significantieniveau .05 worden gehanteerd. De data worden geanalyseerd met behulp van het statistiekprogramma IBM SPSS Statistics.

Voordat de analyse kan worden uitgevoerd, worden de bijbehorende assumpties gecontroleerd (Field, 2018). De normaalverdeling wordt gecontroleerd door middel van een histogram. De lineaire relatie en de homoscedasticiteit worden gecontroleerd door een regressieanalyse uit te voeren en een Levene’s test uit te voeren. De multicollineariteit wordt gecontroleerd door middel van de correlatie, VIF en Tolerance op te vragen.

Wanneer de assumpties zijn gecontroleerd wordt de multiële regressieanalyse uitgevoerd. In het eerste model wordt het prosociale gedrag van de adolescent meegenomen als afhankelijke variabele en de ouderlijke emotionele steun als onafhankelijke variabele. In het tweede model wordt ook het empathisch vermogen van de adolescent als onafhankelijke variabele meegenomen. In het derde model wordt ook het interactie-effect van de ouderlijke emotionele steun en het empathisch vermogen van de adolescent als onafhankelijke variabele meegenomen. Als laatste wordt in het vierde model sekse en het prosociale gedrag van de adolescent op het eerste meetmoment meegenomen als controlevariabele.